



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 236/08-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. septembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa o sťažnosti PhDr. D. H., K., zastúpenej advokátkou JUDr. M. T., M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 51/2008 (predtým vedenom pod sp. zn. 2 C 92/02) a postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. RA-2 C 92/02 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo PhDr. D. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 51/2008 (predtým vedenom pod sp. zn. 2 C 92/02) a na Okresnom súde Rimavská Sobota vedenom pod sp. zn. RA-2 C 92/02) **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Revúca prikazuje, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 6 C 51/2008 konal bez zbytočných prietáhov.

3. PhDr. D. H. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Revúca povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Revúca je povinný uhradiť PhDr. D. H. trovy právneho zastúpenia v sume 6 732 Sk (slovom šesťtisíc sedemsto tridsať dva slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. M. T., M., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 5. júna 2008 prijal na ďalšie konanie sťažnosť PhDr. D. H. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. M. T., M., v ktorej namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. RA-2 C 92/02 a postupom Okresného súdu Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 92/02.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že jej nebohý manžel, MUDr. J. H., bol v roku 2001 žalovaný O. P., o zaplatenie pohľadávky s príslušenstvom. Žaloba bola podaná na Okresnom súde Revúca.

Okresný súd Revúca vydal 14. januára 2002 platobný rozkaz sp. zn. 1 Ro 4/02, proti ktorému podal žalovaný odpor.

Vec bola vedená na Okresnom súde Revúca pod sp. zn. 2 C 92/02. Do podania sťažnosti ústavnému súdu sa vo veci neuskutočnilo ani jedno pojednávanie. Žalobca podal 12. novembra 2004 návrh na zmenu pôvodného návrhu. Medzitým v zmysle zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v znení zákonov č. 428/2004 Z. z. a č. 757/2004 Z. z.) bola vec postúpená na Okresný súd Rimavská Sobota, ktorý bol od 1. januára 2005 miestne príslušný na jej prerokovanie.

O návrhu na zmenu pôvodného návrhu rozhodoval Okresný súd Rimavská Sobota až v roku 2007, keď uznesením sp. zn. RA-2C/92/2002 z 12. marca 2007 pripustil zmenu návrhu.

V priebehu konania 12. augusta 2005 odporca MUDr. J. H. zomrel. V dedičskom konaní bola medzi dedičmi uzavretá dohoda, v zmysle ktorej sťažovateľka nadobudla celý predmet dedičstva a do konania vstúpila ako právny nástupca žalovaného. Navrhovateľ prihlásil svoju pohľadávku do dedičského konania a vzápätí v časti uplatnenej istiny vzal svoj návrh na začatie konania späť. Okresný súd Rimavská Sobota uznesením z 11. novembra 2007 zastavil konanie, pokiaľ ide o istinu uplatnenú a priznanú v rámci dedičského konania. Posledným úkonom tohto súdu podľa sťažovateľky bolo upovedomenie o postúpení veci z Okresného súdu Rimavská Sobota Okresnému súdu Revúca z 21. decembra 2007.

Sťažovateľka namietala stav nečinnosti a prietahy v konaní Okresného súdu Revúca v rokoch 2002 - 2004 pretrvávajúce aj od 1. januára 2008. Zo strany Okresného súdu Rimavská Sobota boli prietahy a nečinnosť v rokoch 2005 - 2007. Ich nečinnosť, resp. postup v týchto obdobiach nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty strán v spore.

Prietahy v konaní sťažovateľka namietala v sťažnosti z 20. novembra 2007 adresovanej predsedovi Okresného súdu Rimavská Sobota. Predseda tohto súdu v odpovedi z 18. januára 2008 uznal, že k prietahom v konaní naozaj došlo v rokoch 2002 - 2004 na Okresnom súde Revúca, čo bolo podľa neho spôsobené nedostatočným personálnym obsadením súdu. Sudkyňa Okresného súdu Rimavská Sobota poverená prerokovaním veci podľa neho priebežne konala. Spis bol 3. januára 2008 odstúpený na novozriadený Okresný súd Revúca.

Sťažovateľka v ďalšom poukázala na to, že ani po viac ako šiestich rokoch nie je uvedená vec právoplatne ukončená, hoci vec nie je zložitá ani skutkovo nejasná, pričom tak jej manžel, ako ani ona neprispeli k priet'ahom v konaní alebo spomaleniu postupu oboch okresných súdov.

Takýmto postupom všeobecného súdu dochádza podľa nej k porušovaniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní veci rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo PhDr. D. H. na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Revúcej v konaní 2C 92/02 a Okresného súdu v Rimavskej Sobote v konaní RA-2C 92/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Revúca sa vo veci 2C 92/02 prikazuje konať bez zbytočných priet'ahov.

3. PhDr. D. H. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000,- (slovom: päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré sú Okresný súd Revúca a Okresný súd Rimavská Sobota spoločne a nerozdielne povinné vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Revúca a Okresný súd Rimavská Sobota sú povinné spoločne a nerozdielne nahradiť PhDr. D. H. trovy konania za dva úkony právnej pomoci a režijný paušál na účet advokátky JUDr. M. T. do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet.“

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľka odôvodnila najmä pocitmi stále pretrvávajúceho stavu právnej neistoty.

Na výzvu ústavného súdu sťažovateľka oznámila, že netrvá na konaní ústneho pojednávania. Predseda Okresného súdu Revúca oznámil, že „*spôsob prejednávania veci ponecháva na úvahu ústavného súdu*“. Ústavný súd preto podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, ktoré vzhľadom na charakter konania nemohlo prispieť k ďalšiemu objasneniu veci.

Predseda Okresného súdu Revúca vo vyjadrení k sťažnosti uviedol:

„Sťažnosť sa týka právnej veci navrhovateľa O. P., zast. JUDr. J. D., advokátom so sídlom R., proti odporcom Ing. J. H., CSc., a spol. o zaplatenie 10.827,40 Sk s prísl.

Predmetná vec napadla na Okresný súd Revúca ešte dňa 27. 12. 2001, pričom následne z dôvodu zrušenie Okresného súdu Revúca bola od 01. 01. 2005 prenesená na Okresný súd Rimavská Sobota. Z Okresného súdu Rimavská Sobota bola nášmu súdu postúpená dňa 01. 01. 2008, t. j. ku dňu vzniku Okresného súdu Revúca. Spis bol následne v súlade so schváleným rozvrhom práce pre Okresný súd Revúca na rok 2008 (rozvrh práce bol schválený dňa 23. 01. 2008) pridelený náhodným výberom sudcovi JUDr. R. S., ktorý je sudcom tunajšieho súdu od 22. 01. 2008.

Zákonný sudca JUDr. R. S. ukončenie, resp. rozhodnutie vo veci predpokladá na pojednávaní koncom leta r. 2008, resp. začiatkom jesene r. 2008 a vybavovaní predmetnej veci, ako aj ďalších vecí, ktoré mu boli pridelené, sa venuje prednostne.

Čo sa týka spôsobu prejednávania predmetnej veci, to ponechávame na úvahu Ústavného súdu Slovenskej republiky.“

Zo spisu Okresného súdu Rimavská Sobota sp. zn. RA-2C/92/2002 ústavný súd zistil tento priebeh konania:

Dňa 27. decembra 2001 podal žalobca, O. P., na Okresnom súde Revúca žalobu proti MUDr. J. H. o zaplatenie 27 492,20 Sk s prísl.

Dňa 14. januára 2002 Okresný súd Revúca vo veci vydal platobný rozkaz sp. zn. 1 Ro 4/02.

Dňa 6. februára 2002 podal žalovaný odpor (vec bola ďalej vedená pod sp. zn. 2 C 92/02).

Dňa 13. novembra 2002 Okresný súd Revúca vyzval právnu zástupkyňu žalobcu na zaujatie stanoviska k odporu.

Dňa 11. decembra 2002 bolo doručené stanovisko právnej zástupkyne žalobcu k odporu žalovaného.

Dňa 12. novembra 2004 právna zástupkyňa žalobcu doručila „zmenu žaloby“.

Dňa 12. marca 2007 Okresný súd Rimavská Sobota uznesením sp. zn. RA-2 C/92/2002 pripustil zmenu - rozšírenie návrhu.

Dňa 21. mája 2007 právny zástupca žalobcu JUDr. D. požiadal o 30-dňovú lehotu na oznámenie, či trvá na žalobe.

Dňa 23. augusta 2007 oznámil JUDr. D., že nedošlo k uzavretiu mimosúdnej dohody, pokiaľ ide o predmet sporu, a preto žalobca trvá na žalobe.

Dňa 30. augusta 2007 JUDr. D. oznámil, že žalobca berie žalobu v časti späť a v časti o zaplatenie 27 492,20 Sk navrhol konanie zastaviť.

Dňa 24. septembra 2007 sťažovateľka oznámila, že jej manžel 18. augusta 2005 zomrel.

Dňa 11. októbra 2007 Okresný súd Rimavská Sobota uznesením sp. zn. RA-2 C/92/2002 konanie v časti o zaplatenie 27 492,20 Sk zastavil.

Dňa 21. decembra 2007 Okresný súd Rimavská Sobota postúpil spis Okresnému súdu Revúca (vec bola ďalej vedená pod sp. zn. 6 C 51/2008).

II.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním

veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (I. ÚS 76/03, II. ÚS 219/04, IV. ÚS 365/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 17/08) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prerokováanej veci. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Predmetom posudzovaného konania je žaloba o zaplatenie nedoplatku na nájomnom a na službách spojených s užívaním bytu. Konanie tohto druhu nemožno hodnotiť ako právne zložitú, čo napokon nenamietal ani predseda Okresného súdu Revúca vo vyjadrení k sťažnosti. Z konkrétnych okolností veci nevyplýva ani mimoriadna skutková zložitosť, a preto ústavný súd konštatuje, že doterajšia dĺžka súdneho konania nebola ovplyvnená jeho zložitou.

2. Ďalším kritériom pri vyhodnocovaní, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania. Sťažovateľka je účastníčkou konania z titulu právneho nástupníctva po svojom nebohom manželovi od augusta 2005. Ústavný súd zistil, že na priet'ahoch v konaní sa sťažovateľka nepodieľala.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v namietanom konaní, bol postup okresných súdov.

Predmetom posudzovania postupu okresného súdu bolo jednak konanie vedené Okresným súdom Revúca pod sp. zn. 2 C 95/02 (v súčasnosti prebiehajúce pod sp. zn.

6 C 51/2008) a naň nadväzujúce konanie vedené Okresným súdom Rimavská Sobota pod sp. zn. RA-2C/92/2002, kde účastníkom na strane odporcu bol MUDr. J. H., ktorý medzičasom zomrel, a do konania vstúpili jeho právni nástupcovia. Z nich, po uzavretí dohody medzi dedičmi, ďalej ako právna nástupkyňa vystupovala sťažovateľka. V tejto súvislosti už ústavný súd vyslovil, že sťažovatelia môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prietáhov aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo zmene účastníkov (I. ÚS 52/01). Preto predmetom posudzovania bolo konanie od podania návrhu na začatie konania vedené pod sp. zn. 2 C 92/02, t. j. od 27. decembra 2001, vo vzťahu k sťažovateľke.

Ústavný súd zhodne so sťažovateľkou konštatuje, že k neodôvodnenej nečinnosti na Okresnom súde Revúca dochádzalo v prvotnom konaní od decembra 2002 do konca roka 2004. Prietahy pretrvávajú aj v konaní vedenom následne na tomto súde pod sp. zn. 6 C 51/2008 od januára 2008 až do podania sťažnosti ústavnému súdu, teda celkom 26 mesiacov. Okresný súd Rimavská Sobota bez akejkoľvek zákonnej prekážky nevykonával vo veci sťažovateľky žiadne procesné úkony od januára 2005 do marca 2007, keď uznesením sp. zn. RA-2 C/92/2002 pripustil rozšírenie návrhu, teda celkom 26 mesiacov.

V okolnostiach prípadu, vzhľadom na kontinuitu súdnej moci, nebolo rozhodujúce, že v danej veci rozhodoval aj Okresný súd Rimavská Sobota.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že zistená nečinnosť okresných súdov má povahu zbytočných prietáhov, a preto rozhodol, že Okresný súd Revúca svojím postupom porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie,

opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti skončené, a preto ústavný súd prikázal Okresnému súdu Revúca, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 6 C 51/2008 v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka žiada, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie 50 000 Sk, priznanie ktorého osobitne nezdôvodnila.

Pretože ústavný súd nepovažoval za primerané konkrétnym okolnostiam prípadu vysloviť len porušenie základného práva sťažovateľky, rozhodol aj o priznaní finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o sume finančného zadosťučinenia sa riadil zásadami spravodlivosti a zohľadnil dĺžku posudzovaného konania, zistené obdobie zbytočných prietahov, ale aj podiel sťažovateľky na predĺžení konania a dospel k záveru, že v danom prípade bude primerané všetkým okolnostiam prípadu priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátkou v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 6 732 Sk spolu za dva úkony právnej pomoci urobené v roku 2008 podľa § 11 ods. 2 a § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, t. j. 2-krát 3 176 Sk a 2-krát 190 Sk režijný paušál.

Trovy konania je Okresný súd Revúca povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku), tak ako to je uvedené vo výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. septembra 2008